

נקיון הבית לפסח

חודש ניסן בתורה מוזכרות שתי מצוות לא תעשה הקשורות בהמצאות החמץ בפסח: "בל יראה ובל ימצא" "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם" (שמות י"ב יט) "ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך" (שמות י"ג ז')

עוד מוזכרת בתורה מצות עשה של השבתת השאור מהבית שבעבורה הורו לנו חז"ל לנקות את הבית מחמץ לפסח.

וכמו בכל מצווה חובתנו לדעת גם כאן מהם החיובים העיקריים של המצוה ומה נכלל בגדר מנהגים. נראה גם שיש הנהגות שונות שאין להן כל סיבה ומקור והן מיותרות ממש! במצוות נקיון הבית לחג הפסח הצורך לברר מה חובה לעשות הוא חשוב שבעתיים, משום שנשים רבות מרגישות חובה "לעשות נקיון" והן משלבות "נקיון אביב" בתוך עבודות ערב פסח הנחוצות. כתוצאה מכך עבודות הנקיון מלוות בלחץ ומתח מיותרים, עקרת הבית הופכת להיות "פקעת עצבים" עד כדי שאינה מסוגלת להנות בחג הפסח. מבואר במשנה ברורה שחובה על כל המשפחה לשמוח בחג הפסח כמו בשאר ימים טובים ויש לצפות לחג בשמחה ולא להרתע ממנו ח"ו.

שימו לב! על כל איש ואישה להיות נינוחים וערניים בליל הסדר כדי שיוכלו לקיים את כל החיובים הן מן התורה והן מדרבנן שיש בלילה זה. פוסקי זמנינו הורו לנו כללים מדויקים בכל מה שקשור לעבודות הנקיון לפסח והם מצביעים על הבדלים בין הבית של פעם לבין הבית ה"מודרני" של היום: בזמנים עברו מלאכת הנקיון היתה קשה, השולחנות היו עשויים עץ גולמי והיו צריכים לגרד ולשייף אותם מכל חמץ שנדבק בהם, גם הרצפה היתה רצפת עץ או עפר. כיום שההיטים מצופים פורמיקה והמרצפות הן אריחי אבן- עבודת הקרצוף איננה הכרחית, ומי שמתעקש להחמיר ולקרצף יתן דעתו שהחומרות לא תהינה על חשבון חיובים מן התורה ומדרבנן. בטרם ניגש לאופן הנקיון של כל פרט ופרט נציין מספר הערות כלליות וחשובות!

• חובה לנקות את כל הרכוש שבבעלותו מפני חמץ. וזה כולל בית, חצר, עלית הגג, בידים, מחסן, מכונית, משרד, תיבת הדואר וארון החשמל. כמו כן חדר המדרגות והמקלט יש לדאוג שינוקו מחמץ כי הוא שותף בהם.

• מקומות שאין רגילין להכניס שם חמץ אין חובה לנקותם לדוגמא ארון באמבטיה.

• בית שיש בו ילדים קטנים חובה לנקות כל מקום שבהישג ידם של הילדים. • אסור שימצא חמץ בבית ואפילו פרורי חמץ כל עוד הם ראויים למאכל כלב (זו הסיבה שמשתמשים בחומר ניקוי שפוסל את החמץ מלהיות ראוי למאכל כלב). • מקום שנמכר לגוי בפסח אינו צריך ניקוי.

ונעבור לפרטים המעשיים: ארונות בגדים: במידה שיש חשש שהכניסו חמץ לארונות הבגדים יש לנקות את מדפי הארון מפרורים. במדפים נמוכים שיד ילדים מגעת לשם ישים לב אם לא החביאו שם ממתקים או מיני מאכל אחרים. ארונות עליונים שאין מכניסים שם חמץ כלל אין חייבים לבדקם!

הבגדים והכיסים: כל בגד שיש בו כיסים ויש חשש שהכניסו בהם חמץ חייבים לנקותו! ואפילו אם לא זוכר שהכניס שם חמץ צריך לנקות, שאולי אינו זוכר.

אפשר לכבס את הבגדים כשהכיסים בחוץ וכך אבקת הכביסה מבטלת את הפרורים מלהיות ראויים למאכל כלב.

יש גם אפשרות להבריח את הכיסים במברשת (כמו מברשת שיניים).

שימו לב! גם קיפולי הבגדים כמו במנג'ט של המכנסים או בקיפולי השרוולים עלולים להימצא פרורים ולכן חייב לנקותם.

ארונות ומגירות מסמכים: כיון שקורה שמעיין במסמכים תוך כדי אכילה- חייב לבדוק מקומות אלו! תריסים וחלונות: אבק ולכלוך אינם חמץ!! התריסים אינם צריכים כלל ניקוי לפסח, כמובן שאם יש לכלוך בחלק התחתון שלהם, היכן שהילדים נוגעים בידיים עם חמץ ראוי לנקות שם במים וסבון. המסילות חייבות בניקוי מכיון שמתאסף בהם חמץ!

מקומות שאי אפשר להגיע אליהם כלל, אינם צריכים ניקוי! קירות: כתב השולחן ערוך: "נהגו לגרד הכתלים (הקירות) והכיסאות שנגע בהם חמץ ואין ללעוג על מנהג זה ולומר שהוא מנהג שטות" (תמב' ו') ניקוי הקירות מתייחס אך ורק לקירות שרואים עליהם לכלוכים של חמץ כמו הקירות של המטבח או קירות פינת האוכל שאותם צריך לנקות כמובן (ראה ניקוי מטבח), אבל ניקוי הקירות מאבק או צביעת קירות בערב פסח אינה שייכת לניקיון הפסח!

רצפות: בזמנינו אין לנו רצפות עפר (אדמה) בעלי סדקים עמוקים ולכן מספיק לטאטא ולנקות בחומר ניקוי את רצפת הבית המרוצפת.

אין צורך לבדוק את הסדקים הקטנים אם חומר הניקוי חודר לתוכם.

ניקוי המטבח

• ארונות המטבח:

א. ארונות המטבח שישתמש בהם בפסח צריך לנקות אותם היטב עם חומר ניקוי, ונוהגים לכסות את המדפים בנייר (לאחר הניקוי היסודי) משום שמניחים שם מאכלים וכלים של פסח. (הקפידו שגם הנייר יהיה כשר לפסח!)

ב. יתר הארונות שלא משתמש בהם בפסח יכול לסגור אותם ולא לנקות אותם ולמכור את החמץ שבהם לגוי.

• שולחן אוכל: שולחן אוכל מספיק לנקות אותו בסמרטוט רטוב מעל השולחן וברגליו כדי שלא ישאר שום לכלוך דבוק, ואם השולחן עשוי מכמה פלטות צריך לנקות בין הפלטות שבדרך כלל מתקבץ שם חמץ.

נוהגים לכסות את השולחן בשני כיסויים לפחות (מפות או ניירות) אין צורך לשפוך מים רותחים על השולחן!

• מקרר: יש להוציא את האוכל ולנקות את המקרר והמדפים במטלית ספוגה בחומר ניקוי. בקפלי הגומי האוטם את הדלת מצויים פרורים רבים ויש לנקות שם היטב במברשת קטנה ובקיסם שיניים (גם שואב אבק עשוי להועיל) נוהגים לכסות את המדפים.

• תנור: אם מעוניינים להשתמש בתנור בפסח דרך הניקוי היא זו: יש לרחוץ אותו מכל פרורי חמץ במטלית ספוגה בחומר ניקוי חריף בפינות ובסדקים יש לרסס בחומר ניקוי לתנורים כמו סנו תנורים, סנט מוריץ.

לאחר הניקוי מכשירים את התנור לפסח. כיצד? יש להמתין 24 שעות מהשימוש האחרון ואז מחממים את התנור לחום גבוה ביותר למשך שעה, יש לברר בכל סוג תנור את מידת החום הגבוהה ביותר, יש תנורים שיש בהם תכנית ניקוי עצמית וישאל שאלת רב כיצד לנהוג בהם. דלת התנור העשויה זכוכית יש לכסותה לאחר ההכשרה בניר אלומיניום עבה מבפנים.

• **תבניות ורשתות:** עדיף שלא להשתמש בהן, וישאל רב כיצד להכשירן. אם אין מעוניינים להשתמש בתנור, יש לנקות אותו מחמץ הראוי לאכילה ולמכור את שאר החמץ שבו לגוי.

• **כיריים:** את משטח הכיריים יש לנקות במטלית ספוגה בחומר ניקוי חריף, גם את הכפתורים נוהגים לכסות בנייר אלומיניום שלא יגעו בו כלי פסח. • חצובה: יש לנקות היטב ולאחר הניקוי מלבנים אותה.

את המבערים יש לנקות היטב ואין צורך ללבנם. וכיצד מלבן?

ממתינים 24 שעות מהשימוש האחרון ואז מחמם אותם באש עד שנהיים אדומים. (יש מקומות מיוחדים שמלבנים שם כלים לפסח).

בכל מקרה עדיף לרכוש חצובות ומבערים מיוחדים לפסח!

• **משטח העבודה במטבח:** שיש, נירוסטה וכדומה מנקים אותם היטב, לאחר הניקוי מגעילים אותם על ידי ששופכים עליהם מים רותחים וידאג שיגיעו המים הרותחים לכל מקום! אפשרות נוספת היא לאחר הניקוי לכסות את המשטח בנייר אלומיניום עבה ויעשה זאת היטב כך שלא תעבור רטיבות אל המשטח התחתון.

• **כיורים:** הכיור צריך ניקוי יסודי בחומר ניקוי, והכשרה: לאחר הניקוי ישפוך מים רותחים לתוך הכיור ולכל צדדיו. מן הראוי להכניס לתוך הכיור עוד כיור פלסטיק המיועד לשימוש בפסח. (במהלך חג הפסח יקפיד שלא ישתמש במים חמים כשיש בכיור כלי פסח). מנקים את הברזים היטב ונהגו לשפוך גם עליהם מים רותחים ולכסות את הידיות בבד או בנילון (נהגו לשים מסננת חדשה לפסח).

• **החרסינה:** לאחר ניקוי החרסינה ישפך מים רותחים, ונהגו לכסות בנייר אלומיניום כל מקום שמגיעים לשם אדי הבישול. את קירות המטבח יש לנקות היטב ולגרד כל לכלוך המודבק עליהם.

• **כלי חמץ סירים ומחבתות:** ראוי לקנות כלים חדשים לשימוש בפסח.

מי שרוצה להשתמש בכלי החמץ גם בפסח צריך לנקותם היטב בחומר ניקוי ולהגעיל אותם (וישאל שאלת רב על כל כלי).

• **פלטה חשמלית:** מנקה היטב ומכסה בנייר אלומיניום עבה ויכול להשתמש בה בפסח. אם אין בדעתו להשתמש בכלים בפסח, יאחסן אותם בתוך ארון סגור וימכור את החמץ שבהם לגוי. • מגבות לכלים: נוהגים לייחד מגבות מיוחדות לפסח, ואם אין לו אפשר להשתמש במגבות של כל השנה, וכבס אותם עם אבקת כביסה ולא ישאיר בהם אוכל דבוק.

• **צעצועים:** אם יש בהם חמץ שראוי לאכילה צריך להסיר אותו ולנקות, או לדאוג שלא יהיו ראויים למאכל כלב, אין צורך לקרצף.

הערה בשעה שמנקה את משקופי הדלתות יזהר שלא תכנס רטיבות למזוזות ובמיוחד.

ההלכות באדיבות מרכז לימודי דעת.